

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Opolu**

Opole, dnia 27 stycznia 2010 r.

**Szanowny Pan
Marian Jaszczka
Dyrektor Zakładu Karnego
w Nysie**

**P/09/162
LOP-410-15-01/2009**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o *Najwyższej Izbie Kontroli*¹, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Opolu przeprowadziła w Zakładzie Karnym w Nysie² kontrolę funkcjonowania szkół publicznych działających przy Zakładzie w latach 2005-2009 (I półrocze).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 28 grudnia 2009 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ust. 1 i 2 ustawy o NIK, przekazuje Panu Dyrektorowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działania Zakładu w zakresie spraw objętych kontrolą, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości. Natomiast negatywnie NIK ocenia sposób planowania środków na funkcjonowanie szkół działających przy Zakładzie i ewidencjonowania ponoszonych wydatków.

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm., zwanej dalej ustawą o NIK

² zwanym dalej Zakładem

Powyższą ocenę ogólną uzasadniają następujące oceny częściowe i ustalenia kontroli:

1. NIK pozytywnie ocenia organizację kształcenia w szkołach działających przy Zakładzie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości.

1.1 Wszystkie szkoły wchodzące w skład Centrum Kształcenia Ustawicznego³ w Nysie (do 30 sierpnia 2007 r. - Zespołu Szkół nr 5), tj. Gimnazjum, Zasadnicza Szkoła Zawodowa⁴ i Technikum działały w oparciu o akty założycielskie i statuty. Objęty szczegółowym badaniem statut ZSZ (oraz statut CKU – w zakresie elementów wspólnych dla szkół działających przy Zakładzie) zawierał elementy wymagane art. 60 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. *o systemie oświaty*⁵ i elementy wymienione w Załączniku nr 5 b do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. *w sprawie ramowych statutow publicznego przedszkola oraz publicznych szkół*⁶, za wyjątkiem określenia szczegółowej organizacji praktycznej nauki zawodu, wymaganej w §10 ww. Załącznika nr 5b do rozporządzenia (uzupełniono w trakcie kontroli NIK).

1.2 Programy nauczania stosowane przez wybraną do badania ZSZ w wybranym losowo roku szkolnym 2007/2008 były dopuszczone przez Ministra Edukacji Narodowej, stosownie do wymogu art. 22a ust. 3 ustawy *o systemie oświaty* i były wymienione w Szkolnym zestawie programów nauczania. W tygodniowych planach lekcji uwzględniono potrzebę równomiernego obciążenia zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia i potrzebę zróżnicowania zajęć w każdym dniu, o której mowa w §4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu⁷ z dnia 31 grudnia 2002 r. *w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach*⁸.

1.3 Kontrola ujawniła równocześnie nieprawidłowości dotyczące Szkolnego planu nauczania, tygodniowych planów zajęć oraz prowadzenia zajęć w podziale na grupy. W jednym z trzech (33,3%) objętych badaniem Szkolnych planów nauczania (Gimnazjum, ZSZ i Technikum), ustalony przez Dyrektora Gimnazjum tygodniowy wymiar zajęć z trzech przedmiotów (języka polskiego, wiedzy o społeczeństwie, matematyki) był niższy o od 1 do 2 godzin od wymaganego w Załączniku nr 8 do rozporządzenia MENiS z dnia 12 lutego 2002 r. *w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych*⁹. Równocześnie stwierdzono,

³ zwane dalej CKU

⁴ zwana dalej ZSZ

⁵ Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.

⁶ Dz. U. Nr 61, poz. 624 ze zm.

⁷ dalej - MENiS

⁸ Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69

⁹ Dz. U. Nr 15, poz. 142 ze zm., zwane dalej rozporządzeniem *w sprawie ramowych planów*

że wymiar zajęć trzech przedmiotów (biologii, chemii i fizyki) był wyższy od wymaganego o od 1 do 2 godzin. Przyjęte przez Dyrektora Gimnazjum zwiększenie wymiaru godzin nauczania biologii, chemii i fizyki nie zostało zatwierdzone przez organ prowadzący (dyrektor CKU, pełniący równocześnie funkcję Dyrektora Gimnazjum nie wystąpił do organu prowadzącego o taką zgodę), pomimo wymogu wynikającego z § 2 ust. 3 rozporządzenia w sprawie ramowych planów. Równocześnie ww. przepis nie przewidywał możliwości zmniejszenia liczby godzin zajęć edukacyjnych. W ocenie NIK ograniczenie o 11,1% wymiaru zajęć z matematyki, 16,7% zajęć z j. polskiego i 33,3% zajęć z wiedzy o społeczeństwie skutkowało brakiem możliwości zrealizowania programów nauczania ww. przedmiotów w pełnym zakresie. Natomiast zwiększenie liczby godzin zajęć biologii, chemii i fizyki, w związku z koniecznością niwelacji braków edukacyjnych uczniów, było zasadne (celowe), lecz nie zostało przeprowadzone w sposób dopuszczony przepisami prawa.

Ustalony przez Dyrektora tygodniowy plan zajęć w Technikum przewidywał w V i VI semestrze nauki mniejszy o 1 godzinę wymiar zajęć z języka polskiego niż przyjęto w Szkolnym planie nauczania. Dodatkowo, z przyczyn takich jak delegacje służbowe nauczycieli, zawieszenia zajęć ze względów bezpieczeństwa, zwolnienia chorobowe nauczycieli, rzeczywisty wymiar przeprowadzonych zajęć z języka polskiego w Technikum wynosił 62% w V semestrze i 56% w VI semestrze nauki w stosunku do wymiaru określonego w Szkolnym planie nauczania i wynikającego z kalendarza.

Powyższe w ocenie NIK skutkowało brakiem możliwości zrealizowania programu nauczania j. polskiego w pełnym zakresie (w pozostałych objętych kontrolą zespołach klasowych stopień realizacji badanych zajęć j. polskiego i fizyki w stosunku do założeń planów lekcji, po uwzględnieniu okoliczności niezależnych m.in.: zwolnień chorobowych nauczycieli w wymiarze poniżej 30 dni, delegacji służbowych nauczycieli, zawieszenia zajęć ze względów bezpieczeństwa, wynosił 100%).

Zajęcia z informatyki, technologii informacyjnej i technik informatycznych prowadzone były w rozbiciu na grupy słuchaczy po 50% uczniów poszczególnych klas w taki sposób, że każda z grup brała udział w co drugich zajęciach. Powyższe dotyczyło od 78,6% do 100% zajęć przeprowadzonych w roku szkolnym 2004/2005, 72,7% zajęć w roku szkolnym 2005/2006, od 15,4% do 23,1% zajęć w roku szkolnym 2006/2007, 84,8% zajęć w roku szkolnym 2007/2008, od 76,5% do 91,9% zajęć w roku szkolnym 2008/2009. Powyższe skutkowało w ocenie NIK brakiem możliwości zrealizowania w pełni programu nauczania ww. przedmiotów.

Stwierdzono, że Dyrektor CKU i Dyrektor Zakładu nie podjęli działań w celu pozyskania dodatkowych środków na zwiększenie liczby godzin nauki przedmiotów informatycznych. Według wyjaśnień Dyrektora CKU przyczyną powyższego była ograniczona liczba stanowisk komputerowych (15). NIK nie podziela tej opinii gdyż liczebność uczniów w oddziałach klasowych nie przekraczała 30 osób i pozwalała na obłożenie 1 stanowiska maksymalnie dwoma osobami.

2. NIK pozytywnie ocenia warunki nauczania w szkołach działających przy Zakładzie, tj. bazę materialną i przygotowanie kadry pedagogicznej, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości.

2.1 Powierzchnia każdej z sal lekcyjnych umożliwiała równoczesne przebywanie w nich i pobieranie nauki przez wszystkich uczniów każdego oddziału klasowego. Pomieszczenia lekcyjne były odpowiednio wyposażone w meble, a zgromadzony sprzęt był dobrej jakości i odpowiadał wymaganiom ergonomii kształcenia osób dorosłych. W ocenie NIK warunki lokalowe zapewniały możliwość bezpiecznego i higienicznego prowadzenia edukacji. Pomoce dydaktyczne, którymi dysponowało CKU, pozwalały na realizację podstaw programowych z objętych badaniem przedmiotów zawodowych nauczanych w ramach specjalności mechanik-monter maszyn i urządzeń oraz ślusarz oraz przedmiotu ogólnego - geografii. Ponadto wyposażenie jakim dysponowało CKU było odpowiednie do zorganizowania, stosownie do upoważnienia Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej we Wrocławiu, praktycznego etapu egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodach: malarz-tapeciarz, mechanik-monter maszyn i urządzeń oraz ślusarz. Zaplecze informatyczne, w tym sprzęt komputerowy pozyskany w ramach projektów współfinansowanych środkami Unii Europejskiej było technicznie sprawne i wykorzystywane zgodnie z przeznaczeniem na cele dydaktyczne. Wymogi projektu współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego pn. *Pracownie komputerowe dla szkół – szkoły ponadgimnazjalne i policealne* w zakresie dostępu komputerów do Internetu były spełnione.

2.2 Wszyscy nauczyciele zatrudnieni w Zakładzie w roku szkolnym 2008/2009 (12 osób) posiadali wyższe wykształcenie i stosowne przygotowanie pedagogiczne.

Badanie kosztów doskonalenia zawodowego poniesionych przez Zakład w wybranym celowo do kontroli 2006 r. wykazało, że wydatki w kwocie 6 396,21 zł, zgodnie z wymogiem art. 70 a ust. 1 Karty nauczyciela, dotyczyły wyłącznie nauczycieli. Równocześnie kontrola ujawniła, że z 17 648,23 zł wydatków wykazanych w ewidencji księgowej Zakładu jako wydatki na

doskonalenie zawodowe poniesione w latach 2005-2009 (I półrocze), 7 262,23 zł (41,1%) podlegało błędnej klasyfikacji budżetowej (omówiono szczegółowo w pkt 5).

Kontrola ujawniła również, że Rada Pedagogiczna w ramach kompetencji stanowiących nie określiła zasad kierowania nauczycieli na poszczególne formy doskonalenia zawodowego (uzupełniono w trakcie kontroli NIK), o których mowa w art. 41 ust. 1 pkt 4 ustawy o *systemie oświaty*, a Dyrektor CKU nie opracował wieloletniego planu doskonalenia, o którym mowa w § 6 ust. 1 rozporządzenia MENiS z dnia 29 marca 2002 r. w *sprawie sposobu podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli...*¹⁰. W ocenie NIK brak ww. regulacji może skutkować uznaniowością w podejmowaniu decyzji o kierowaniu nauczycieli na poszczególne formy doskonalenia zawodowego.

3. NIK pozytywnie ocenia dokumentowanie edukacji skazanych, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości.

3.1 Dla wszystkich szkół działających przy Zakładzie prowadzono księgi uczniów. Objęte kontrolą wpisy w Księdze uczniów Gimnazjum i Księdze uczniów ZSZ były kompletne i rzetelne. Szczegółowe badanie próby dokumentacji stanowiącej podstawę zakwalifikowania kandydatów przyjętych do szkół w roku szkolnym 2009/2010 nie wykazało nieprawidłowości. Na dany poziom i na dany semestr nauki zostali zakwalifikowani kandydaci, których wcześniejszy przebieg edukacji to uzasadniał i odpowiadał wymogom rozporządzenia MENiS z dnia 20 lutego 2004 r. w *sprawie warunków i trybu przyjmowania uczniów do szkół publicznych (...)*¹¹

3.2 NIK pozytywnie ocenia rzetelność dokumentacji dotyczącej ocen, klasyfikacji i promowania uczniów. Badane arkusze ocen uczniów były kompletne, tj. odnotowano w nich wymagane elementy, m.in. semestr, na który uczniowie zostali przyjęci, daty uchwały Rady Pedagogicznej w sprawie klasyfikacji i promowania uczniów, datę wydania świadectwa, a odnotowane w nich oceny odpowiadały danym dzienników lekcyjnych. Kontrola równocześnie ujawniła, że forma dokumentów (nieuwierzytelnione kopie) stanowiących podstawę przyjęcia do szkoły 9 z 16 objętych badaniem uczniów (56%) nie odpowiadała wymogom § 9 ust 2 rozporządzenia MENiS z dnia 20 lutego 2004 r. w *sprawie warunków i trybu przyjmowania uczniów do szkół publicznych (...)* oraz rozdziału IV § 4 Statutów Gimnazjum, ZSZ i Technikum (stanowiących załącznik Statutu CKU z 30 sierpnia 2007 r.). Odpowiedzialność za powyższe, stosownie do §17 pkt 2 Instrukcji nr 3 DGSW i §19 pkt 2 Instrukcji nr 5 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej ponosi przewodniczący Szkolnej

¹⁰ Dz. U. Nr 46, poz. 430

¹¹ Dz. U. Nr 26, poz. 232 ze zm.

komisji rekrutacyjnej oraz, stosownie do rozdziału III §1 Statutów Gimnazjum, ZSZ i Technikum (w związku z §11 Statutu CKU) - Dyrektor CKU.

W kontrolowanym okresie do szkół działających przy Zakładzie na I semestr cyklu kształcenia przyjęto 371 z 443 kandydatów (83,7%). Uzasadnieniem odmowy przyjęcia 34 osób były m.in. niewłaściwa podbudowa edukacyjna, błędne skierowanie lub bliski koniec kary, a w odniesieniu do 38 osób (kandydatów do nauki w ZSZ) jako przyczynę wskazano brak miejsc. Kontrola wykazała, że w II semestrze roku szkolnego 2007/2008 liczba kandydatów na I semestr w ZSZ, posiadających właściwą podbudowę edukacyjną, wynosiła 44 osoby, tym samym umożliwiała równoległe otwarcie dwóch oddziałów klasowych, gdyż stosownie do § 15 rozporządzenia w *sprawie nauczania* w ZK minimalna liczba słuchaczy w pierwszym semestrze nauczania winna wynosić w oddziale 20 osób. Z ww. 44 kandydatów do szkoły przyjęto 29 osób, a 15 odmówiono podając w uzasadnieniu decyzji brak miejsc. Dyrektor CKU nie wnioskował do Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w Opolu lub Centralnego Zarządu Służby Więziennej o wyrażenie zgody na uruchomienie dwóch równoległych oddziałów klasowych ZSZ. W ocenie NIK, działanie powyższe było nierzetelne i niecelowe, a skutkowało ograniczeniem dostępu skazanych do edukacji.

3.3 Nadzór pedagogiczny w szkołach działających przy Zakładzie realizowany był prawidłowo i rzetelnie poprzez m.in. monitorowanie osiągnięć słuchaczy, ankietowe badania atmosfery w szkole, obserwację pracy nauczycieli, hospitacje i kontrole. Ww. czynności prowadzono w oparciu o roczne plany, zawierające elementy wymagane w §7 rozporządzenia MEN z dnia 15 grudnia 2006 r. w *sprawie szczegółowych zasad sprawowania nadzoru pedagogicznego...*¹². Informacje o realizowanych działaniach były w kolejnych latach, stosownie do §7 ust. 4 ww. rozporządzenia, przedstawiane Radzie Pedagogicznej.

3.4 Kontrola danych o obecności uczniów na zajęciach w listopadzie 2006 r. i listopadzie 2008 r., przeprowadzona na dwóch dziennikach lekcyjnych założonych dla I klasy ZSZ i dla II klasy Gimnazjum ujawniła, że w odniesieniu do 5 z 58 uczniów poświadczono w nich obecność uczniów na zajęciach (w dniach 6 i 23 listopada 2006 r. oraz 13, 14 i 18 listopada 2008 r.), pomimo że wg dokumentacji Działu Ochrony Zakładu osoby te przebywały wówczas poza szkołą. Powyższe w ocenie NIK było działaniem nierzetelnym i stanowiło naruszenie art. 6 pkt 1 Karty Nauczyciela. Odpowiedzialność za ww. nieprawidłowość ponoszą nauczyciele zarówno przedmiotów zawodowych jak i ogólnych, z których zajęcia odbywały się w tych dniach.

¹² Dz. U. Nr 235, poz. 1703

3.5 Dyrektor CKU nie wypełnił zalecenia Dyrektora Biura Penitencjarnego Centralnego Zarządu Służby Więziennej z dnia 3 grudnia 2008 r. dot. przeprowadzenia w trybie pilnym kontroli zaświadczeń wystawianych słuchaczom uprawniających ich do uzyskania renty rodzinnej oraz przekazywania na bieżąco do ZUS informacji o przerwaniu bądź ukończeniu nauki przez skazanego, uprawnionego do otrzymywania świadczeń z tego tytułu. Tymczasem badanie zapisów ewidencji księgowej Zakładu (kart depozytowych) wykazało, że 3 z 50 skazanych uzyskujących w badanym okresie wpływy z tytułu renty rodzinnej, otrzymało świadczenia w okresie różnym od okresu pobierania nauki. Łączna kwota środków uzyskanych przez ww. skazanych nienależnie (tj. po wycofaniu z nauczania) wynosiła 7 746,40 zł, a okres pobierania nienależnego świadczenia od 97 do 433 dni, z tego wobec dwóch byłych uczniów, którzy pobrali nienależne świadczenia w latach 2005, 2006 i 2007 w kwocie łącznej 3 416,23 zł ZUS samoistnie podjął działania kontrolne i windykacyjne, natomiast wobec ucznia Gimnazjum, który od 23 kwietnia 2008 r. do końca okresu badanego pobrał nienależne świadczenie w kwocie 4 330,17 zł żadnych czynności nie podjęto.

4. NIK ocenia pozytywnie organizację kursów zawodowych w Zakładzie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości.

W okresie objętym kontrolą w Zakładzie przeprowadzono 13 kursów zawodowych (o tematyce m.in. malarz budowlany, murarz-tylnik, operator wózków widłowych, hydraulik-monter instalacji i urządzeń sanitarnych), w których uczestniczyło 183 skazanych, a łączne koszty ich organizacji wyniosły 239 888,20 zł. Organizacja 3 z ww. 13 kursów została zlecona przez Centralny Zarząd Służby Więziennej, 9 – przez Zakład, a 1 kurs – przeprowadzono z wykorzystaniem nauczycieli zatrudnionych w Zakładzie. Szczegółowa kontrola obecności skazanych na zajęciach w ramach dwóch z 13 kursów nie wykazała nieprawidłowości. W kursach uczestniczyli skazani, którzy nie pobierali nauki w analogicznych specjalnościach. Dyrektor Zakładu nie zgłosił w kolejnych latach planu kursów zawodowych do zatwierdzenia przez Dyrektora Generalnego Służby Więziennej, pomimo wymogu §33 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 lutego 2004 r. *w sprawie szczegółowych zasad i trybu prowadzenia nauczania w zakładach karnych*¹³.

Wydatki poniesione w 2008 r. na cztery kursy zawodowe, których organizację zlecił Dyrektor Zakładu, wyniosły 70 554 zł. Wyboru wykonawcy ww. kursów (umowa z 31 października 2008 r. i 3 umowy z 14 listopada 2008 r. na łączną kwotę 71 156 zł) dokonano z pominięciem

¹³ Dz. U. Nr 37, poz. 337

przepisów ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. *Prawo zamówień publicznych*¹⁴, pomimo że § 39 ww. rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości nakładał na dyrektora Zakładu obowiązek stosowania ustawy, a kwota poniesionych wydatków przekroczyła 14 tys. euro, tj. określony w art. 4 ust. 8 ww. ustawy limit warunkujący obowiązek stosowania przepisów *Prawa zamówień publicznych*.

5. NIK negatywnie ocenia planowanie środków na funkcjonowanie szkół działających przy Zakładzie, zaciąganie zobowiązań i dokonywanie wydatków pomimo braku stosownego upoważnienia oraz księgowanie i sprawozdawanie wydatków w nieprawidłowych podziałkach klasyfikacji budżetowej.

W planach finansowych Zakładu w kontrolowanym okresie na funkcjonowanie szkół (w dziale 801 Oświata i wychowanie, rozdziale 80144 Inne formy kształcenia osobno nie wymienione) przewidziano wyłącznie środki na wynagrodzenia, zakup usług zdrowotnych i doskonalenie zawodowe nauczycieli. Środków na pokrycie pozostałych kosztów funkcjonowania szkół działających przy Zakładzie w rozdziale 80144 w planach finansowych nie wymieniono. Dodatkowo w planach finansowych Zakładu, limity środków na zakup pomocy naukowych, dydaktycznych i książek (§424) określono wyłącznie w dziale 755 Wymiar sprawiedliwości, rozdziale 75512 Więziennictwo, pomimo że wg Załączników nr 1 i nr 2 do rozporządzenia Ministra Finansów z 14 czerwca 2006 r. w *sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych*¹⁵ i poprzedzającego je rozporządzenia Ministra Finansów z 20 września 2004 r. w tej samej sprawie¹⁶, wydatki na oświatę i wychowanie (w tym na pomoce naukowe, dydaktyczne i książki związane z działalnością edukacyjną) winny być klasyfikowane w dziale 801. Projekty planów finansowych Zakładu opracowane były przez kierownika Działu kwatermistrzowskiego i kierownika Działu kadr na szablonach otrzymanych z Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej, zawierających wyszczególnienie przewidywanych („dostępnych”) podziałek klasyfikacji budżetowej, a zatwierdzane były przez Dyrektora Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej. Dyrektor Zakładu, główna księgowa i pracownicy opracowujący projekty planów finansowych (kierownicy Działu kwatermistrzowskiego i Działu kadr) nie zgłaszali w kontrolowanym okresie uwag do konstrukcji projektów planów finansowych. Powyższe zaniechanie w ocenie NIK było

¹⁴ Dz. U. z 2007 r. Nr 223, poz. 1655 ze zm.

¹⁵ Dz. U. Nr 107, poz. 726 ze zm.

¹⁶ Dz. U. Nr 209, poz. 2132 ze zm.

działaniem nierzetelnym, skutkującym ujmowaniem wydatków w nieprawidłowych podziałkach klasyfikacji budżetowej.

Plan kont Zakładu nie umożliwiał określenia pełnych kosztów funkcjonowania szkół działających przy Zakładzie. Według zapisów ewidencji księgowej (konta 130) i sprawozdań budżetowych Rb-28 Zakładu wydatki ujęte w dziale 801, rozdziale 80144 w kolejnych latach kontrolowanego okresu wynosiły: 550 713,55 zł w 2005 r., 497 063,04 zł w 2006 r., 521 358,08 zł w 2007 r., 561 111,25 zł w 2008 r. i 324 059,21 zł w I półroczu 2009 r. i dotyczyły wynagrodzeń nauczycieli z pochodnymi, zakupu usług zdrowotnych i doskonalenia zawodowego. Natomiast wydatki na pomoce dydaktyczne i książki (§ 424) ujęte w wydatkach działu 755, rozdziału 75512 wynosiły: 1 997,04 zł w 2005 r., 2 998,94 zł w 2006 r., 8 197,41 zł w 2007 r., 3 995,44 zł w 2008 r. i 123,27 zł w I półroczu 2009 r. i w 100% przeznaczone były na książki i podręczniki udostępnione uczniom i nauczycielom w bibliotece szkolnej.

Kontrola ujawniła, że wydatki na podróże krajowe nauczycieli w kwocie łącznej 5 192,33 zł i wydatki na studia podyplomowe nauczycieli w 2008 r. i I półroczu 2009 r. w łącznej kwocie 2 070 zł zostały przez Zakład poniesione, pomimo że w planie finansowym Zakładu na funkcjonowanie szkół (w dziale 801, rozdziale 80144) nie przewidziano środków na pokrycie ww. wydatków. Tym samym w ocenie NIK Dyrektor i Główna Księgowa Zakładu przekroczyli, wynikający z planu finansowego, zakres upoważnienia do zaciągania zobowiązań i dokonania wydatków.

Równocześnie, ww. wydatki na podróże krajowe służbowe nauczycieli i wydatki na studia podyplomowe nauczycieli były księgowane i sprawozdawane w nieprawidłowych podziałkach klasyfikacji budżetowej:

- wydatki na podróże służbowe krajowe nauczycieli związane z doskonaleniem zawodowym poniesione w latach 2005 i 2006 w łącznej kwocie 3 470,25 zł ujmowano w dziale 801, rozdziale 80144, §430 – Zakup usług pozostałych, a poniesione w latach 2007, 2008 i I półroczu 2009 w łącznej kwocie 1 721,98 zł, - w dziale 801, rozdziale 80144, §470 – Szkolenia pracowników niebędących członkami korpusu służby cywilnej, pomimo że wg Załącznika nr 4 do rozporządzenia Ministra Finansów z 14 czerwca 2006 r. w *sprawie szczegółowej klasyfikacji (...)* i poprzedzającego je rozporządzenia z 20 września 2004 r., wydatki na podróże służbowe krajowe winny być klasyfikowane w §441,

- wydatki na studia podyplomowe nauczycieli poniesione w 2008 r. i I półroczu 2009 r. w łącznej kwocie 2 070 zł ujmowano w dziale 801, rozdziale 80144, §470 - Szkolenia pracowników niebędących członkami korpusu służby cywilnej, pomimo że wg Załącznika nr 4 do rozporządzenia Ministra Finansów z 14 czerwca 2006 r. w sprawie *szczególnej klasyfikacji (...)* wydatki te powinny być klasyfikowane w §430 – Zakup usług pozostałych.

Odpowiedzialność za księgowanie wydatków w podziałkach klasyfikacji budżetowej (paragrafach), które nie odzwierciedlały rzeczywistego rodzaju wydatku, o którym mowa w art. 16 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o *finansach publicznych*¹⁷ ponosi Główna Księgowa Zakładu, oraz – stosownie do art. 4 ust. 5 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o *rachunkowości*¹⁸ i art. 44 ust. 1 ustawy o finansach publicznych – Dyrektor Zakładu.

6. NIK pozytywnie ocenia skuteczność i efektywność kształcenia więźniów.

Skuteczność kształcenia mierzona odsetkiem osób skazanych objętych nauką, którzy zostali sklasyfikowani/promowani, ukończyli naukę, uzyskali ocenę pozytywną z egzaminów w badanym okresie utrzymywała się na podobnym poziomie dla gimnazjum, zasadniczej szkoły zawodowej i technikum (za wyjątkiem roku szkolnego 2007/2008). Efektywność kształcenia na poziomie gimnazjalnym wyrażona średnią liczbą punktów uzyskanych z egzaminu zewnętrznego wykazywała tendencję rosnącą (dynamika wzrostu 121%).

W badanym okresie wydajność kształcenia więźniów mierzona liczbą uczniów (odpowiednio objętych nauką, klasyfikowanych i promowanych, którzy ukończyli naukę) przypadającą na jeden etat nauczycielski utrzymywała się na porównywalnym poziomie aż do roku szkolnego 2008/2009. Spadek wydajności kształcenia, który wystąpił od I semestru roku szkolnego 2008/2009 (o 12% w I semestrze i o 23% w II semestrze) wynikał z utrzymania zatrudnienia na poziomie lat poprzednich przy równoczesnym spadku liczby uczniów objętych nauką. Powyższe spowodowało, że efekty działalności edukacyjnej w CKU stały się droższe, co w ocenie NIK było tendencją negatywną.

Badanie wpływu edukacji na przebieg odbywania kary wykazało, że pomimo iż liczba aktów agresji (wypadków nadzwyczajnych), które wystąpiły na terenie szkoły, stanowiła 2,5% wszystkich aktów, to uczniowie byli sprawcami proporcjonalnie większej liczby zdarzeń niż skazani nie będący uczniami.

¹⁷ Dz. U. Nr 249, poz. 2104 ze zm.

¹⁸ Dz. U. z 2002 r. Nr 76, poz. 694 ze zm.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1. *Ustalanie w szkolnych planach nauczania wymiaru godzinowego zajęć zgodnego z wymiarem określonym w Załączniku nr 8 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych, a w przypadku planowania realizacji większej liczby godzin zajęć – dopełnienie obowiązku zatwierdzenia przez organ prowadzący, stosownie do wymogu §2 ust. 3 rozporządzenia w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych.*
2. *Ustalanie w tygodniowych planów lekcji wymiaru zajęć odzwierciedlającego założenia szkolnych planów nauczania.*
3. *Podjęcie działań organizacyjnych zapewniających pełną realizację godzinowego wymiaru zajęć z przedmiotów informatycznych w przypadku podziału zespołów klasowych na grupy.*
4. *Opracowanie wieloletniego planu doskonalenia zawodowego nauczycieli.*
5. *Rzetelne weryfikowanie poprawności formalnej dokumentów stanowiących podstawę przyjęcia kandydatów do szkół działających przy Zakładzie.*
6. *Podjęcie działań umożliwiających zapewnienie wszystkim kandydatom dostępu do edukacji w przypadku liczby kandydatów umożliwiającej uruchomienie dwóch lub więcej równoległych oddziałów klasowych.*
7. *Rzetelne poświadczanie obecności słuchaczy na zajęciach.*
8. *Wypełnianie polecenia dyrektora Biura Penitencjarnego CZSW z dnia 3 grudnia 2008 r. dotyczącego przekazywania na bieżąco do ZUS informacji o przerwaniu bądź ukończeniu nauki przez skazanego, otrzymującego świadczenia z tytułu renty rodzinnej.*
9. *Dokonywanie wyboru organizatorów kursów zawodowych w trybach określonych przepisami Prawa zamówień publicznych.*
10. *Opracowywanie projektów planów finansowych Zakładu w szczególności ustalonej w art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych, tj. pozwalającej na określenie wszystkich możliwych rodzajów wydatków (paragrafów) w ramach działalności oświatowo-wychowawczej (działu 801, rozdziału 80144).*
11. *Zaciąganie zobowiązań i dokonywanie wydatków na zadania związane z funkcjonowaniem szkół w ramach limitów określonych w planie finansowym*

Zakładu oraz ewidencjonowanie i sprawozdawanie tych wydatków w prawidłowych podziałkach klasyfikacji budżetowej.

12. Bieżące analizowanie i dostosowanie poziomu zatrudnienia nauczycieli do potrzeb wynikających z liczby uczniów.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Opolu, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Dyrektora, w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczyn niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu Dyrektorowi prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Opolu umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.